

8.9.2025

Kunnan harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2025

HAKIJAN TIEDOT

Kunta: KAAVI

Kunnan yhteyshenkilön tiedot:

- Nimi: Harri Korhonen
- Nimike: kunnanjohtaja
- Sähköpostiosoite: harri.korhonen@kaavi.fi
- Puhelinnumero: 044 493 8304

HAKEMUKSEN TIEDOT

A. Haettava summa, euroa:

408 000 € (kyseessä on sama summa kuin Kaavin kunnan negatiivinen valtionosuus 2025)

B. Mikäli kunta on saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2024, niin sen käyttökohde:

Kaavin kunnan peruspalvelujen tuottamiseen.

C. Yksilöidyt talousvaikeudet, joihin haetaan harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta sekä perustelut, jotka osoittavat em. vaikeudet poikkeukselliseksi tai tilapäisiksi. Lisäksi yksilöitynä talousvaikeutusten ajankohta ja euromääräinen vaikutus kunnan talouteen.

- 1 Kaavin kunta oli organisoitu uudelleen 1.1.2023 lukien vastamaan kunnan uutta toimintaa. Loppuvuodesta 2022 oli käyty yhteistoimintaneuvottelut ja oli arvoitu parhaalla mahdollisella tavalla vuoden 2023 kustannuksia sekä tuloja. Kaavin kunnan tilinpäätös 2023 oli alijäämäinen lähes 700 000 €, vaikka Kaavin kunta oli varautunut sosiaali- ja terveystoimen siirtymiseen pois kunnan vastuulta ja toiminnasta. Tuloksessa oli huomioitu vuoden 2023 harkinnanvarainen valtionosuus, jonka suuruus oli 220 000 €. Ilman harkinnanvaroista valtionosuutta tulos olisi ollut alijäämäinen lähes miljoona euroa.
- 2 Tilinpäätös 2024 oli alijäämäinen 580 000 € ja taseeseen kertyi myös kumulatiivista alijäämää noin 180 000 €. Tilinpäätöksessä on huomioitu 250 000 €:n harkinnanvarainen valtionosuus. Kumulatiivinen alijäämä tulisi saada katettua vuoteen 2029 mennessä. Talouden tasapainotusohjelmasta valtuusto teki päätöksen syksyllä 2024.
- 3 Vuoden 2025 valtionosuudet ovat Kaavin kunnan osalta edelleen ”synkkää” luettavaa. Peruspalvelujen valtionosuus on negatiivinen noin 408 000 €, vaikka työllisyyspalvelut siirtyivät kuntien vastuulle 1.1.2025 lukien. Talousarviovuoden arvioidut työllisyydenhoidon kustannukset ovat noin 540 000 €. Työllisyyden hoidon kustannukset ovat kasvaneet tilinpäätösvuoteen 2024 verrattuna noin 200 000 €.

Kaavin kunta on mukana Kuopion seudun työllisyysalueessa. Alkuvuoden toteuman ja talouden ennusteen perusteilla vuoden 2025 tulos tulisi olemaan arvioidun suuruinen.

- 4 Kaavin kunta odotti, että valtionosuus uudistus olisi tullut voimaan jo vuonna 2026. Valtionosuus uudistus tulisi tuomaan parempaa ennustettavuutta kuntatalouteen mm. alijäämien kattamisten suunniteluun. Kaavin kunta edellyttää, että valtionosuus uudistus tulisi olemaan tasapuolinen kaikkien kuntien kesken eikä se perustuisi enää kunnilta pois siirtyneisiin sote kustannuksiin.
- 5 Palo- ja pelastustoimen varallaolokorvauksia varten on tehty 373 000 €:n pakollinen varaus tilinpäätökseen 2023, joka näyttää toteutuvan täysimääräisenä. Tämä täysin Kaavin kunnasta riippumaton prosessi aiheuttaa merkittävää vaikutusta kunnan talouteen.

D. Mikäli kunta on hakenut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2024, niin perustelut miksi kunta hakee korotusta peräkkäisinä vuosina.

Negatiivinen valtionosuus ei ole poistunut, vaikka hallitusohjelmaan on kirjattu että ”arvioidaan mahdollisuutta tehdä valtionosuusjärjestelmään määräaikainen korjaus niin, että minkään kunnan valtionosuuksien maksatus ei ole negatiivinen”.

Kaavin kunnan tilinpäätöksessä 2023 valtionosuus oli 275 000 € (sisältää harkinnanvaraista 220 000 €)

Kaavin kunnan tilinpäätöksessä 2024 valtionosuus oli negatiivinen – 285 000 € (sisältää harkinnanvaraista 250 000 €)

Talousarviossa vuodelle 2025 ovat valtionosuudet negatiiviset - 408 000 €, vaikka työllisyyden hoidon kustannukset (TE24) katetaan valtionosuuksien kautta.

Ennakkolaskelmat vuodelle 2026 ovat peruspalvelujen osalta Kaavin kunnalle edelleen negatiivinen ollen tämänhetkisen arvion mukaan noin – 125 000 €.

Vuosien 2023–2026 yhteenlaskettu valtionosuus on suuruusluokkaa – 1,1 milj. €. Jos huomioidaan jo myönnetyt harkinnanvaraiset valtionosuudet, niin negatiivinen valtionosuus on noin - 600 000 €

E. Kunnan omat toimenpiteet poikkeuksellisen tai tilapäisen taloudellisen tilan korjaamiseksi (tulojen lisäykset ja menojen vähennykset, omaisuusjärjestelyt jne.)

1. Toteutetut toimenpiteet

Kaavin kunnassa on jo vuosia aiemmin ennakoitu valtionosuuksien väheneminen sekä hyvinvointialueen aloittamisen vaikutus ja tehty ennakkoluulottomia ja edistyksellisiä päätöksiä. 1.1.2023 lukien Kaavin kunnanorganisaatio uudistettiin vastamaan ns. uuden kunnan toimintaa. Peruspalvelujen valtionosuuksien negatiivisuus aiheuttaa pääosin tilinpäätöksen ja talousarvioiden alijäämän.

Kaavin kunnan peruskoulun ylempien luokkien opetus on siirretty naapurikunnan (Tuusniemi) vastuulle. Kaavin palveluasuminen sekä siihen liittyvät kiinteistöt oli siirretty yksityisen toimijan (Attendo) tehtäväksi. Tällä järjestelyllä oli pyritty mahdollisimman kustannustehokkaaseen toimintaan ja hyvään hoivaan Kaavilla.

Kaavin kunnan työttömyysaste on ollut pitkään Pohjois-Savon korkein. Tämä aiheuttaa merkittävää kustannusta työllisyyden hoidon kustannuksiin. Kunnassamme on ollut useita työllisyyden hoidon hankkeita, joilla on pyritty ohjamaan työttömiä ja työttömyysuhan alla olevia palveluiden piiriin sekä etsimään ns. piilotyöpaikkoja. Kaavin kunta on tehnyt yhteistyösopimuksen kolmannen sektorin toimijan ViaDia Pohjois-Savo ry:n kanssa. Näillä toimin pyrimme vaikuttamaan työttömyyteen sekä ohjaamaan työttömiä oikealle palveluralle.

Tiivistä yhteistyötä on tehty naapurikuntien kanssa erilaisissa kehittämishankkeissa etenkin matkailun kehittämisen osalta. Kaavin kunta on mukana juuri perustetussa Pohjois-Savon Matkailu Oy:ssä. Yhteistyötä tehdään myös Pohjois-Savon keskuskaupungin Kuopion kanssa.

Elinkeinopalveluissa on tiivis yhteistyö eri organisaatioiden kanssa kuten Uusyrityskeskus (alkavat yritykset), Savon Yrittäjät (olemassa olevien yritysten kehittäminen), Kuopion seudun Kauppakamari (kansainvälistymishankkeet). Kaavin oma elinkeinoresurssi on rajallinen, joten tukeudumme luotettaviin yhteistyökumppaneihin myös elinkeinopalveluissa.

2. Tulossa olevat ja päätetyt toimenpiteet

Tuloveroprosentti Kaavilla on 9,80. Tuloveroprosentti on yksi manner-Suomen kuntien korkein. Osassa kuntia ollaan harkitsemassa, että tuloveroprosentti voisi olla jopa 0 %. Näitä kuntia ovat ne, joihin on toteutettu esimerkiksi tuulivoimapuistoja ja niiden kiinteistövero tuotot kattavat riittävän verotulon. Kaavin kunnan tuulivoima hankkeet ovat olleet "vastatuulessa", johtuen puolustusvoimien kielteisistä lausunnoista.

Talouden tasapainottamiseksi Kaavin kunta on jo tehnyt päätöksiä omaisuuden myynnistä. Vuosien 2024 ja 2025 aikana olemme myyneet metsämaa-alueita sekä vajaakäytöllä olevia muita kohteita kuten Veteraanimaja. Myös metsäomaisuudesta on jouduttu ottamaan ylisuuria tuottoja ja metsää on puuta yli kestävä tason, jotka heikentävät tulevaisuuden metsätaloudesta saatavaa tulovirtaa.

Talouden tasapainottamisohjelma on hyväksytty valtuustossa 16.9.2024 § 41, siten että tuloveroprosentin korotusta harkitaan erikseen.

Kunnanhallitus on vuosittain hyväksynyt talouden raamit talousarvion laadinnan perusteeksi.

Muut huomiot ja lisätiedot:

Hyvinvointialueiden käynnistyttyä vuoden 2023 alusta lukien Kaavin kunnan talouden kantokyky on ollut haasteellinen. Uudistuksen yhtenä lähtökohtana oli se, että kuntalaisten kokonaisveroaste ei saa kiristyä. Kaavin kunnassa kiinteistöveroprosentit ovat olleet jo useamman vuoden korkealla tasolla verrattuna valtakunnassa keskimäärin. Tuloveroprosenttia korotettiin vuodelle 2024. Voimassa olevan hallitusohjelman mukaan hallitus pyrkii kaventamaan kuntien nimellisten ja efektiivisen veroprosentin välistä eroa.

Euroopan Neuvoston Paikallisen itsehallinnon peruskirjan (66/191) artiklassa 9.2 Rahoitus periaatteessa todetaan että "Paikallisen hallinnon taloudellisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin vaatimuksiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laissa".

Valtionosuuden negatiivisuus ei ole perustuslain vastainen niin kauan, kun kunnille jää taloudellista liikkumavaraa ja kunnat selviytyvät omilla tuloillaan palvelujen järjestämisestä. Tätä liikkumavaraa ei ole eikä kunnan tulo-rahoitus riitä tarvittavien (perus) palvelujen järjestämiseen.

Hallitusohjelman kirjauksen mukaan ennen laajemman (2027?) uudistuksen valmistumista hallitus seuraa tarkoin kunkin kunnan mahdollisuuksia selviytyä kasvavasta palvelukysynnästä ja -kustannuksista erityisesti varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa, ja reagoi niihin. Lisäksi vahvistetaan kuntien ja kaupunkien investointikykyä.

Kaavin kunnan maksuvalmiutta on ylläpidetty tilapäisluotoin ja investoinnit on toteutettu pitkäaikaisin lainoituksin. Tarvittavia investointeja on jouduttu lykkäämään ja se aiheuttaa lisää korjausvelkaa perusinfraan kuten katujen peruskorjauksiin.

Kaavin kunnan 100 prosenttisesti omistama Kaavin Vuokratalot Oy on toteuttanut talouden tasapainottamistoimia jo usean vuoden ajan. Osa vuokrataloista on purettu. Vuoden 2024 aikana purettiin yksi heikkokuntoinen vuokrarivitalo kohde. Purkukustannuksiin on haettu ja saatu ARA:n avustusta. Tästä huolimatta vuokrataloyhtiön talous aiheuttaa huolta kuntakonsernissa. Vuokratalo yhtiön vuokrausaste on luokkaa 80–90 % voimakkaista toimenpiteistä huolimatta.

Paljon on esille nostettu koko Suomen pitäminen asuttuna. Etenkin viime aikoina on Itä-Suomen asuttuna pitämistä pidetty kokonaisturvallisuuden näkökulmasta erittäin tärkeänä. Voimassa olevilla valtionosuuspäätöksillä ei toteuteta tätä periaatetta.

Kaavilla 8.9.2025

Harri Korhonen
Kunnanjohtaja

Liitteet:

- tuloslaskelma 1–7 kk
- ennuste 1–7 kk
- talouden tasapainotusohjelma 2024–2025